

шифр «ФБДП.2021»

НАУКОВА РОБОТА
НА ТЕМУ
«КОНЦЕПТ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ
БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ»

Спеціальність «Фінанси і кредит»

2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	6
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ПРИКЛАДІ ДП «ДГ «ЕЛІТА»	11
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	18
ВИСНОВКИ	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	27
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми дослідження визначається адаптацією державних підприємств до умов ринкового середовища, нестабільністю зовнішнього середовища і поглибленням внутрішніх загроз, що призводить до зниження рівня фінансової безпеки державних підприємств, від рівня якої залежать кінцеві результати господарювання, фінансовий стан і конкурентоспроможність підприємств. Реалії ринкової економіки вимагають принципово нових підходів до формування та підвищення ефективності функціонування державних підприємств аграрного сектору, що актуалізує наукові дослідження із зазначених питань.

Проблематика фінансової безпеки знайшла своє відображення в численних працях багатьох закордонних та вітчизняних вчених-економістів, які внесли значний вклад в розвиток понятійно-категоріального апарату, класифікації загроз, складових компонентів фінансової безпеки господарюючих суб'єктів. Однак питання теоретичної сутності, формування та складових фінансової безпеки державних підприємств вивчені недостатньо глибоко та вимагають подальшого дослідження, що і зумовило вибір теми наукової роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тематика наукової роботи пов'язана з тематичним планом науково-дослідної роботи університету. Напрацювання використано при роботі над науковою темою «Фінансово-економічна безпека держави в умовах глобалізації змін» (номер державної реєстрації 118U006599).

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є вивчення теоретичних підходів до визначення економічної сутності та напрямків формування фінансової безпеки державних підприємств.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання:

- поглибити концептуальні підходи до формування фінансової безпеки державних підприємств;

- здійснити оцінку рівня фінансової безпеки державних підприємств на прикладі державного сільськогосподарського підприємства;
- розглянути перспективи зміцнення фінансової безпеки державних підприємств.

Об'єкт дослідження – процеси формування фінансової безпеки державних підприємств.

Предмет дослідження – сукупність теоретико-методичних і практичних положень з формування фінансової безпеки державних підприємств.

Методи дослідження. Теоретико - методичною основою дослідження теми виступили засади економічної теорії, статистики, наукові праці учених з проблем теорії та практики формування фінансової безпеки державних підприємств. У процесі дослідження для досягнення поставленої мети застосовано такі загальнонаукові методи, як: узагальнення та систематизації; класифікації; структурно-логічного аналізу; SWOT- аналізу; системи експрес-діагностики банкрутства; збалансованої системи показників (BSC); модель EVA.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, дані Державної служби статистики України та Головного управління статистики у Миколаївській області, фінансова звітність державного підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробленні теоретико-методичних засад і наданні практичних рекомендацій з формування фінансової безпеки державних підприємств, зокрема: *удосконалено*: принципи забезпечення фінансової безпеки; методіку оцінки фінансової безпеки державних підприємств аграрного сектору, що має комплексний характер і поєднує вплив різних факторів та відповідних показників з метою отримання узагальнюючих індикаторів на базі аналізу і порівняння окремих з них.

дістали подальшого розвитку: трактування сутності категорії

«фінансова безпека»; підходи щодо визначення рівня фінансової безпеки державних підприємств; систему експрес-діагностики банкрутства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання теоретичних і практичних розробок і пропозицій у діяльності державних підприємств аграрного сектору при формуванні фінансової безпеки. Вищевказані рекомендації використовуються у практичній діяльності Державного підприємства «Дослідне господарство «Еліта» Державної установи «Миколаївська державна сільськогосподарська дослідна станція «Інституту зрошуваного землеробства НААН України» (довідка № 11 від 01.02.2021 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукова робота є самостійно виконаною науковою працею. Усі результати, викладені в дослідженні, отримані авторами самостійно, з наукових праць, опублікованих у співавторстві.

Апробація результатів. Основні положення наукової роботи пройшли апробацію на Міжнародній науково-практичній конференції Сучасні тренди та перспективи логістики, маркетингу, збутової діяльності плодоовочівництва в епоху цифрових технологій (м. Херсон), 20.09.2019 р, та III всеукраїнській науково-практичній конференції “Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку”, 28.11.2019 р. (Миколаїв).

Публікації. Основні наукові положення, висновки та результати дослідження викладено у 3 наукових працях, з яких: 1 – статті в Студентському науковому віснику МНАУ, 2 – матеріали конференцій. Загальний обсяг публікацій – 0,87 д. а.

Обсяг і структура роботи. Наукова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 30 сторінок, у тому числі 14 таблиць, 10 рисунків.

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Попередній аналіз теоретичних аспектів об'єкта дослідження показав, що в даний час існують різні підходи до трактування фінансової безпеки.

Фінансова безпека є однією зі складових економічної безпеки підприємства. Економічну ж безпеку розглядають як процес задоволення суспільних потреб, захист національних інтересів держави, економічну стійкість і стабільність економічної системи, стан національної економіки, при якому держава не втрачає суверенітету, стан захищеності від певного виду загроз [1].

Сутність категорії «фінансова безпека підприємства» можна трактувати з різних позицій: ступінь захищеності фінансових інтересів підприємства на усіх рівнях фінансових відносин; стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, інвестиційної, митно-тарифної і фондової систем, які характеризуються збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю попередити зовнішню фінансову експансію, забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи і економічне зростання; створення таких умов функціонування підприємства, при яких зведено до мінімуму можливість зловживання фінансово-економічними та інформаційними ресурсами підприємства.

Фінансова безпека є динамічною ознакою, що змінюється під впливом чинників і загроз внутрішнього та зовнішнього середовища. Формування надійної системи фінансової безпеки підприємства забезпечує його стабільне функціонування і створює умови для зростання його економічного потенціалу. В умовах ринку одним з найважливіших компонентів економічної безпеки є фінансова безпека. Вона включає певний набір внутрішніх характеристик, спрямованих на забезпечення

ефективності використання корпоративних ресурсів за кожним напрямом діяльності [6].

Дійсно реалії ринкової економіки, яка являє собою комбінацію загроз і можливостей, є вирішальними компонентами в системі забезпечення економічної безпеки підприємств у цілому та фінансової безпеки зокрема. Крім того, треба відмітити, що для будь-яких підприємств незалежно від форми власності та сфери діяльності питання фінансової безпеки буде залишатися актуальним. Проте окрема категорія підприємств потребує, на нашу думку, більшої уваги. Це державні підприємства.

В Україні на кінець 2020 року налічується 3713 державних підприємств, управління над якими забезпечують різні органи влади. Така велика кількість підприємств унеможливорює будь-який ефективний контроль над ними з боку держави. Саме тому на порядку денному їх приватизація.

Громадська організація StateWatch проаналізувала останні повні результати діяльності державних підприємств, які складно назвати позитивними. З усієї кількості державних підприємств третину можна визнати банкрутами. Невтішна статистика свідчить про необхідність рішучих дій. Позитивною тенденцією є зацікавленість уряду в продажі підприємств державного сектору економіки, результати діяльності яких є негативними. В даному контексті є доречним дослідження фінансової безпеки державних підприємств. Це питання детальніше розглянемо на прикладі державних підприємствах аграрного сектору економіки.

Механізм зміцнення фінансової безпеки державних підприємств аграрного сектору економіки схильний до впливу ряду об'єктивних галузевих особливостей сільського господарства. Серед них ми виділяємо вплив кліматичних та біологічних факторів на сезонність сільськогосподарського виробництва; взаємозалежність і взаємодоповнюваність галузей і підгалузей виробництва; висока частка виробничого циклу в кругообігу, що найбільш чітко простежується в рослинницькій галузі; специфіка вивільнення авансованих коштів з

обороту. Врахування цих факторів повинен стати основою зміцнення фінансової безпеки підприємств в галузі.

Забезпечення належного рівня фінансової безпеки повинно здійснюватися на певних принципах, які, залежно від суб'єкта господарської діяльності, умовно можна поділити на загальні та спеціальні. [8]. О. Дмитрук аргументує необхідність виокремлення в системі економічної безпеки, що характерно і для фінансової безпеки, принципу інституціалізації механізму державного регулювання [9].

Виявлено, що серед науковців існує два підходи до систематизації принципів фінансової безпеки. Але варто зауважити, що форма подання різними авторами схожих принципів не змінює їх сутнісного наповнення.

Найбільш обґрунтованими вважаємо принципи, запропоновані О.О. Непочатенко та К.С. Горячевою, які зауважують, що система формування фінансової безпеки аграрних формувань, відповідно і сільського господарства, може бути побудована на основі таких принципів: пріоритет заходів попередження; законність; комплексність; координація та взаємодія ззовні й усередині аграрних формувань; компетентність; системність. [10, с.202].

Отже, питання забезпечення фінансової безпеки повинно вирішуватися у площині дотримання суб'єктами фінансової безпеки принципів, систематизація яких представлена в табл. 1.1. (додаток А). Вважаємо, з огляду на їх численність, доцільним структурувати принципи за наступними групами: цільові, функціональні, системні, структурні, процесні, синергії [11].

Розглядаючи функції фінансової безпеки, варто звернутися до наукових праць М.М. Єрмошенко й К.С. Горячевої, які зауважують, що функціями фінансової безпеки є планування, контроль, стимулювання, організація і регулювання [12, с.165].

Звернемо увагу, що І.В. Сорокіна формулює чотири функції системи безпеки, розглядаючи їх в площині економічної безпеки, основним

елементом якої є фінансова безпека [13, с.119-120].

Узагальнення наукових підходів щодо визначення функцій фінансової безпеки показало, що фінансова безпека виконує такі взаємопов'язані функції, як відтворювальна, планування діяльності, регулювання, контролю, стимулювання, організації, інформаційну, що є універсальними для будь-якого рівня з позиції забезпечення виконання мети фінансової безпеки розвитку державних підприємств аграрного сектору економіки.

Вважаємо доцільним узагальнити цілі фінансової безпеки розвитку державних підприємств аграрного сектору, запропоновані Н.А. Доманською [14] та О.О. Непочатенко [15], що представлено на рис. 1.1. (додаток Б).

Виходячи зі сформованих цілей, основними завданнями забезпечення фінансової безпеки розвитку державних підприємств аграрного сектору на рівні держави вважаємо наступні: максимізацію у межах реалізації аграрної політики державну підтримку сільського господарства на користь розвитку конкурентоспроможного підприємництва, нарощування альтернативного фінансового забезпечення галузі, підтримки заходів екологізації та охорони навколишнього середовища; забезпечення в масштабі регіональної політики випереджувального інноваційного розвитку сільської інфраструктури; забезпечення в необхідному обсязі наповнюваності місцевих бюджетів; адаптування аграрної, фінансової та економічної політики у відповідності до міжнародних тенденцій підтримки сільського господарства [16] з метою розвитку галузі.

До основних завдань фінансової безпеки на рівні підприємства відносять: забезпечення економічної ефективності господарської підприємства, його фінансової стабільності та фінансової незалежності; захист співробітників суб'єкта підприємницької діяльності, його капіталу, майна, законних прав та комерційних інтересів від протиправних посягань з боку конкурентів і кримінальних угруповань; збір та аналіз інформації

для опрацювання ефективних й дієвих управлінських рішень з питань стратегії і тактики розвитку системи економічної безпеки підприємства; забезпечення високої конкурентоздатності продукції, товарів та послуг на основі запровадження ефективного управління на підприємстві; збір, аналіз та оцінка інформації про контрагентів та стейкхолдерів, з метою попередження загроз економічній безпеці; забезпечення збереження матеріальних цінностей, грошових коштів та відомостей, що становлять комерційну, банківську та іншу таємницю підприємства; організація навчання персоналу підприємства [18].

Фінансова безпека на підприємстві повинна мати комплексний, системний характер і складатися з комплексу взаємопов'язаних організаційно-правових заходів, що здійснюються спеціальними службами, підрозділами підприємства. Такі заходи спрямовані на захист життєво важливих інтересів працівників підприємства від реальних або потенційних загроз для забезпечення успішного фінансового розвитку самого підприємства [18].

Склад і структура системи фінансової безпеки підприємства залежать від виду його діяльності, організаційно-правової форми власності, масштабів діяльності, ступеню використання нових технологій. Тобто при побудові системи фінансово-економічної безпеки на підприємстві слід враховувати специфіку його діяльності та загрози його нормальному функціонуванню і розвитку.

Таким чином, питання забезпечення фінансової безпеки державних підприємств аграрного сектору є досить актуальним в сучасних умовах господарювання, так як останнім часом все частішими стають випадки недобросовісної конкуренції, фіктивного підприємництва, рейдерських атак, промислового шпіонажу, які є загрозою нормальному функціонуванню і розвитку вітчизняних підприємств.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ПРИКЛАДІ ДП «ДГ «ЕЛІТА»

За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності й фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності. Особливо гостро це питання стоїть перед державними підприємствами, серед яких, за даними Державної аудиторської служби, третину треба визнати банкрутами, інші ж показують низькі результати діяльності. Громадська організація StateWatch також проаналізувала результати діяльності державних підприємств, які складно назвати позитивними.

Президентом України 05.09.2019 підписано законопроект 1054-1 «Проект Закону про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації», який є відправною точкою в великій приватизації державних підприємств України. Вірогідність впливу цього процесу на підприємства галузі АПК дуже висока. В Україні діють 3600 державних компаній, з них 1260 – на стадії ліквідації.

В ЄС в середньому діє по 300 державних підприємства на країну. Це у 10 разів менше, ніж в Україні. Після ухвалення закону №1054-1, майже третина з 3600 державних підприємств має бути приватизована у найближчі 2-3 роки [24].

На інвентаризацію для подальшого проведення приватизації передали 493 аграрних державних підприємства. З них 254 мають юридичний статус чинної особи, 193 – перебувають на стадії припинення, 7 – на тимчасово непідконтрольній території України [24].

Розглянемо причини, що викликають необхідність застосування такого заходу, як приватизація (рис.2.1). Додаток В:

1) збитковість державних підприємств: визначено, що збитковий результат діяльності мають 57% державних підприємств.

2) високий рівень корупції: за результатом інвентаризації, яку проводили на державних підприємствах, виявлено недостачу зареєстрованих у Держгеокадастрі земель державної власності.

3) наявність підрозділів, які нічого не виробляють, однак користуються коштами з бюджету держави.

Вирішення долі державного майна – відповідальний крок. Хоча державою взято курс на повний розпродаж держмайна у всіх секторах економіки з метою наповнення державного бюджету для покриття держборгу, проте продати можна лише раз. Тому треба проаналізувати, що є ефективним, а що може бути ефективним і приносити у бюджет постійні доходи.

Сьогодні є зрозумілим, що старий механізм господарювання малоефективний й неприйнятний для сучасної моделі економіки, тому необхідно змінити стиль управління державними сільськогосподарськими підприємствами. Вважаємо, що вони повинні стати інструментом реалізації аграрної політики держави. Тобто підприємства вказаного типу повинні бути побудовані таким чином, щоб подавати приклад успішного розв'язання економічних, соціальних та екологічних проблем іншим організаційно-правовим формам підприємств. Мова йде про те, що не можна недооцінювати роль державних підприємств в сільському господарстві України. Але щоб вивести їх діяльність на ефективний рівень, необхідно вирішити ряд проблем (рис. 2.2, додаток Г).

Розглянемо динаміку прибуткових і збиткових сільськогосподарських підприємств Миколаївської області (рис. 2.3) (додаток Д). На підставі проведеного аналізу виявлено, що з 2017 р. існує тенденція щодо

збільшення кількості прибуткових підприємств та зменшення кількості збиткових, що позитивно впливає на нарощування фінансового потенціалу.

Узагальнюючи дослідження [22], можемо стверджувати, що фінансово-економічна безпека підприємств аграрного сектору Миколаївської області знаходиться на задовільному рівні, краще становище мають середні за розміром підприємства.

Детальну оцінку рівня фінансової безпеки державних підприємств аграрного сектору економіки зробимо на прикладі Державного підприємства «Дослідне господарство «Еліта» Державної установи «Миколаївська державна сільськогосподарська дослідна станція «Інституту зрошуваного землеробства НААН України» (далі – ДП «ДГ «Еліта»).

Дослідивши показники ДП «ДГ «Еліта» за критеріями оцінки розміру підприємства, встановлені законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», можемо зробити висновок, що не зважаючи на те що середня кількість працівників відповідає середнім підприємствам, про те спираючись на балансову вартість активів та чистий дохід, підприємство ДП «ДГ «Еліта» є мікропідприємством (табл. 2.42, 2.3, додаток Ж).

Ключовим етапом управління фінансовою безпекою підприємства є аналіз і оцінка її рівня, оскільки він є основою для прийняття управлінських рішень.

Існує два головних підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства:

– відносно вузький підхід: оцінка фінансової безпеки підприємства виключно на основі аналізу його фінансового стану та фінансових результатів при використанні одного або кількох методів фінансового аналізу;

– ширший підхід: оцінка фінансової безпеки підприємства не тільки за допомогою аналізу його фінансового стану та фінансових результатів, але

й за показниками його загальної економічної, інвестиційної активності; інтегральними показниками фінансової стійкості; багатофакторних дискримінантних моделей прогнозування банкрутства; SWOT-аналізу та інших методів.

З позиції системного підходу оцінка рівня фінансової безпеки підприємства повинна бути системною і охоплювати:

- 1) оцінку стійкості до зовнішніх та внутрішніх загроз його фінансовому стану та фінансовим інтересам;
- 2) аналіз зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства на предмет виявлення загроз його фінансовому стану та інтересам;
- 3) оцінку потенціалу підприємства щодо компенсації можливих збитків у разі реалізації відповідних загроз і настання несприятливого фінансового становища підприємства.

Враховуючи вище зазначене, проведемо оцінку рівня фінансово-економічної безпеки ДП «ДГ «Еліта». Першим кроком дослідимо вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на фінансову безпеку підприємства за допомогою SWOT-аналізу (табл. 2.4, 2.5, додатки 3, К).

Розуміння загроз і можливостей у зовнішньому середовищі державних підприємств є ефективним способом розробки плану для досягнення конкурентної переваги. Усі ці змінні фактори зовнішнього середовища створюють обмеження в діяльності підприємства. Тому підприємства змушені формувати розвідувальну мережу для отримання інформації, необхідної для розуміння навколишнього оточення, на основі якої вони зможуть визначити мету і розробити ефективну стратегію діяльності на ринку. Проведемо дослідження показників зовнішнього середовища (табл. 2.4, додаток 3).

З огляду на показники зовнішнього середовища, зазначимо, що майже всі можливості можна втілити в життя тільки за умови значного фінансування, яке нині не можливе без інвесторів та залучення коштів

ззовні. Щодо загроз, то деякі з них можна ліквідувати, застосувавши можливості та сильні сторони підприємств.

Отже, визначивши сильні та слабкі сторони ДП «ДГ «Еліта», його можливості та загрози, можна встановити зв'язок між ними, тобто визначити позиції, які ліквідують слабкі сторони за допомогою застосування сильних сторін та можливостей підприємства, для цього складемо матрицю SWOT-аналізу (табл. 2.6, додаток Л).

Матриця SWOT-аналізу показала, що більшість можливостей можна реалізувати шляхом залучення інвестора, що дасть змогу позбутися слабких сторін сільськогосподарського підприємства. Адже закупівля високопродуктивних тварин, будівництво, модернізація, механізація та автоматизація виробничих процесів у тваринництві покращить виробничу інфраструктуру; створення зооветеринарної служби, поліпшення кормової бази, розробка раціонів годівлі тварин підвищать продуктивність, знизить собівартість, затрати праці. В результаті цих змін підвищиться якість продукції, її ціна та попит, що в результаті забезпечить отримання прибутку. У свою чергу, розвиток галузі тваринництва дасть змогу залучити працівників, що позитивно вплине на демографічну ситуацію.

Використання коефіцієнтного підходу для оцінки фінансової безпеки державного підприємства передбачає аналіз рівня фінансової безпеки за критерієм забезпечення запасів джерелами їх формування, основні показники якого наведені в табл. 2.7 (додаток М).

Співвідношення структури коштів підприємства та структури джерел їхнього формування в даний момент визначає фінансовий стан ДП «ДГ «Еліта». Фінансова рівновага підприємства може бути досягнута в результаті вмілого керування фінансами. Для цього необхідно регулярно контролювати цей стан, оскільки він динамічний й весь час змінюється. Дуже важливо при цьому помітити кризовий стан, що наближається, який у кінцевому рахунку може призвести до банкрутства.

На підставі проведених розрахунків встановлено, що досліджуване підприємство має нестійкий фінансовий стан. В даному випадку вважаємо за доцільне здійснити діагностику банкрутства.

У залежності від цілей та методів здійснення діагностики банкрутства розрізняють дві системи: систему експрес-діагностики банкрутства; систему фундаментальної діагностики банкрутства.

Саме перша і характеризує систему регулярної оцінки кризових параметрів фінансового розвитку підприємства. Експрес-діагностика банкрутства дозволяє виявити ознаки кризового розвитку підприємства і оцінити його масштаби на ранніх стадіях.

До складу показників експрес-діагностики включаються оціночні показники, що розраховуються лише на підставі публічної звітності підприємства (форм фінансової звітності).

Експрес – діагностика банкрутства здійснюється за наступними етапами:

1. Формування системи індикаторів оцінки загрози банкрутства підприємства.
2. Аналіз окремих аспектів кризового фінансового стану підприємства.
3. Попередня оцінка масштабів кризового стану підприємства.

Враховуючи важливість ролі першого етапу та виходячи з наведених принципів формування, пропонується перелік показників, мінімально необхідних для проведення діагностики фінансово-економічної безпеки та оцінки рівня кризи на підприємстві: показники платоспроможності (коефіцієнти абсолютної та швидкої ліквідності); показники стану та структури капіталу (показники фінансового леверіджу); показники обіговості (дебіторської та кредиторської заборгованості, ділової активності, фінансовий цикл); показники прибутковості: коефіцієнт рентабельності всіх видів активів, коефіцієнти оперативного аналізу та аналізу використання потенціалу підприємства.

Здійснено розрахунки основних фінансових показників підприємства з метою здійснення експрес-діагностики (табл. 2.8, додаток Н) та розрахуємо показники ймовірності настання банкрутства ДП «ДГ «Еліта» (табл. 2.9, додаток П).

Проаналізувавши динаміку показників ймовірності настання банкрутства ДП «ДГ «Еліта» за різними методами, можемо зробити висновок що у 2017 році підприємство зазнало великих втрат в результаті чого воно було на межі банкрутства, показники були меншими за нормативні. У 2018 році спостерігається незначне покращення фінансового стану, але підприємство все одно залишається на межі банкрутства. У 2019 році

ДП «ДГ «Еліта» має незадовільну структуру балансу за досліджуваний період, що вказує на велику ймовірність настання банкрутства. Коефіцієнт Бівера вказує на настання банкрутства через 1 рік.

Отже, результати проведеної оцінки показують, що для досліджуваного підприємства більш оптимальним буде застосування стратегічних механізмів фінансової стабілізації, тобто заходи, які підтримують економічне зростання підприємства, такі як: підвищення рівня рентабельності продажу, проведення ефективного податкового планування, прискорення оборотності активів за рахунок оптимізації співвідношення необоротних й оборотних активів.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Основою фінансової безпеки підприємств аграрного сектору є визначена система реальних та потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру її фінансовим інтересам. Орієнтація фінансової діяльності державних підприємств на попередження загрози її фінансовим інтересам є головною сутнісною характеристикою концепції її фінансової безпеки. Фактори (умови, дії), що перешкоджають повній реалізації фінансових інтересів у процесі розвитку державних підприємств, слід вважати загрозою цим інтересам.

Найважливішою цільовою орієнтацією системи фінансової безпеки державних підприємств аграрного сектору є створення необхідних фінансових передумов для сталого їх зростання у поточному та перспективному періоді. Ця загальна мета функціонування державних сільськогосподарських підприємств підтримується системою власної фінансової безпеки через її первинну задану цільову установку - забезпечення фінансових передумов для сталого зростання державних підприємств у поточному та довгостроковому періодах [21].

Процес переходу державних підприємств аграрного сектору до сталого зростання, що підтримується його фінансовою безпекою, передбачає диференціацію цільової орієнтації формування цієї системи на короткий (стабілізація фінансового становища) і довгостроковий період (зосередження на збереженні найважливіших фінансових коефіцієнтів, які забезпечать його стабільний ріст та постійне зростання ринкової вартості) [22].

Основна роль в системі антикризового управління підприємством відводиться широкому використанню внутрішніх механізмів фінансової

стабілізації. Фінансова стабілізація ДП «ДГ «Еліта» в умовах кризової ситуації повинна здійснюватися за наступними етапами:

- 1) усунення неплатоспроможності;
- 2) відновлення фінансової стійкості (фінансової рівноваги);
- 3) забезпечення фінансової рівноваги в тривалому періоді.

Хоча неплатоспроможність підприємства може бути усунена протягом короткого періоду за рахунок здійснення ряду аварійних фінансових операцій, причини, що генерують неплатоспроможність, можуть залишатися незмінними, якщо не буде відновлена до безпечного рівня фінансова стійкість підприємства [25].

Повна фінансова стабілізація досягається тільки тоді, коли підприємство забезпечило тривалу фінансову рівновагу в процесі свого майбутнього економічного розвитку, тобто створило передумови стабільного зниження середньозваженої вартості використовуваного капіталу і постійного зростання своєї ринкової вартості [20].

Кожному етапу фінансової стабілізації підприємства відповідають визначені її внутрішні механізми: оперативний, тактичний і стратегічний. (рис.3.1, додаток Р).

Оперативний механізм фінансової стабілізації є захисною реакцією підприємства на несприятливий фінансовий розвиток і позбавлений яких-небудь наступальних управлінських рішень. Розглянемо декілька показників, що ілюструють рівень фінансової стабілізації ДП «ДГ «Еліта».

Оскільки $-0,35 < 1,0$, то це свідчить про збільшення обсягу негативного грошового потоку в результаті погашення короткострокових зобов'язань.

Тактичний механізм фінансової стабілізації в переважному вигляді є наступальною тактикою, направленою на подолання несприятливих тенденцій фінансового розвитку і вихід на рубіж фінансової рівноваги підприємства (табл. 3.1).

З отриманих даних можна сказати, що ДП «ДГ «Еліта» не досягнуло фінансової стабілізації. Підприємство не може генерувати власні фінансові ресурси. Через значну різницю між грошовими потоками досягти фінансової стабільності підприємству буде складно.

Таблиця 3.1 Показники фінансової стабілізації ДП «ДГ «Еліта»

$KЧПП = (ОБА - ОБА_n) / (ПЗ - ПЗ_v)$ де: КЧПП - коефіцієнт чистої поточної платоспроможності підприємства; ОБА – оборотні активи; ОБА _n – неліквідні оборотні активи; ПЗ – поточні зобов'язання; ПЗ _v – внутрішньогосподарські поточні зобов'язання.	$O_{z_{vfr}} = O_{P_{vfr}}$ де: OГ _{vfr} - обсяг генерування власних фінансових ресурсів; OП _{vfr} - обсяг споживання власних фінансових ресурсів.
$KЧПП = (4808 - 6166) / (4094 - 166) = -0,35$	$O_{z_{vfr}} = 15620$ $O_{P_{vfr}} = 19153$ $15620 < 19153$

Авторська розробка

Стратегічний механізм фінансової стабілізації є виключно наступальною стратегією фінансового розвитку, що забезпечує оптимізацію необхідних фінансових параметрів, підпорядковану цілям прискорення економічного зростання підприємства [28].

В умовах інфляційних процесів більшість державних сільськогосподарських підприємств має недостатньо власних коштів, а тому вимушені залучати фінансові ресурси з інших джерел, зокрема у вигляді кредитів. Дослідження показують, що сьогодні для підприємств аграрного сектору кредити є переважно недоступними. Одна з основних причин – високі кредитні ставки за користування кредитами. Крім того, стримуючими чинниками одержання кредитів є високі вимоги банків до застави, видача «коротких» кредитів, низький рівень кредитоспроможності сільськогосподарських підприємств та ін. Виходячи із цього, сільськогосподарські підприємства все ширше залучають фінансові ресурси через механізм лізингу, пряме інвестування, фондовий ринок, розширення програми форвардних закупівель сільськогосподарської продукції [27]. В умовах сьогодення одним із механізмів фінансової

підтримки дрібних сільськогосподарських виробників є стимулювання кооперативного руху [28]. Окрім того, для ефективного ведення сільськогосподарського виробництва потрібно передбачити питання страхування аграрної галузі, адже особливістю ведення сільськогосподарського виробництва є залежність від природних умов, які в окремі періоди дуже впливають на врожайність культур та продуктивність тварин. Саме в таких випадках доцільно застосовувати процедуру страхування [29]. Система страхування якоюсь мірою може зменшити вплив фактору природи на втрату коштів підприємством. Разом із тим дослідження показують, що недоступність для сільськогосподарських підприємств страхових послуг через їх високу вартість, невеликий вибір страхових послуг та заниження виплати страхових премій стримують розвиток страхового ринку Миколаївщини в аграрній сфері. Вирішення цих питань залежить від чіткої державної позиції. Державі через механізм державного регулювання потрібно встановити зрозумілі, законодавчо врегульовані для аграрного бізнесу правила його діяльності (рис.3.2, додаток С).

За допомогою PEST-аналізу (табл. 3.2, додаток Т) ми дійшли висновку, що найбільш негативний вплив на підприємство чинять політичні та економічні фактори, оскільки серед визначених найбільш впливових з них, більшість отримали негативну оцінку. Це свідчить про значну політичну та економічну нестабільність в країні [30].

Оскільки ДП «ДГ «Еліта» - державне унітарне сільськогосподарське підприємство, його майно закріплене за ним на праві господарського відання. Тому, ДП «ДГ «Еліта» не має права безоплатно передавати належне йому майно іншим юридичним особам чи громадянам; відчужувати, заставляти майнові об'єкти, що належать до основних фондів, здавати в оренду майнові комплекси структурних одиниць і підрозділів. Таким чином, кількість заходів, які може застосувати підприємство для

подолання критичного фінансового стану та покращення фінансової безпеки є досить обмеженим.

У зв'язку з тим, що ДП «ДГ «Еліта» не може приймати рішення щодо зміни організаційної структури, залучати інвестиції (оскільки державний сектор не є привабливим), а підтримка з боку держави здійснюється лише у вигляді дотацій на поголів'я ВРХ основного стада, всі пропозиції щодо покращення фінансової економічної безпеки можуть стосуватись лише внутрішніх організаційних змін.

Для формування фінансової безпеки розвитку ДП «ДГ «Еліта» необхідно вироблення ефективних стратегічних управлінських рішень, що потребує надійної і релевантної інформації, яка забезпечувала б прозоре бачення не тільки факторів внутрішнього середовища підприємства, а й широкого спектру зовнішніх факторів. Комплексний складний характер стратегічних завдань можна дослідити із застосуванням різних методологічних підходів. Найбільш актуальними для досліджуваного підприємства, на нашу думку, є збалансована система показників (BSC) та модель економічної доданої вартості (EVA).

Можливості BSC дозволяють здійснити повну і послідовну реалізацію стратегії, тому цю систему можна розглядати як систему стратегічного менеджменту - BSC сприяє досягненню збалансованості стратегічних цілей підприємства.

При використанні збалансованої системи показників стратегія реалізується швидше, оскільки бачення і стратегічні цілі підприємства постають у вимірному вигляді. Стратегічні цілі оцінюються на предмет їх досяжності (реалізованості). У класичному варіанті системи збалансованих показників вся інформація, необхідна керівнику для прийняття рішень, розбивається на чотири взаємопов'язаних блоки (перспективи) (рис. 3.3, додаток У). Перспективи (англ. "perspectives") - компоненти, за допомогою яких проводиться декомпозиція стратегії з метою її реалізації.

Базові перспективи включають в себе наступні категорії:

- 1) Фінанси - фінансове становище і фінансові результати діяльності.
- 2) клієнти - імідж підприємства з точки зору її клієнтів.
- 3) процеси - ключові процеси, в значній мірі визначають ефективність діяльності підприємства.
- 4) потенціал - співробітники та інновації – найбільш важливі елементи культури, технології та навичок персоналу підприємства.

Збалансована система показників дозволяє підприємству реалізувати свою стратегію, при необхідності коригуючи пакет розроблених заходів. Іншими словами, на даній системі заснований менеджмент в компанії.

На основі розробленої системи цілей керівництво підприємства визначає показники, які будуть використовуватися в збалансованій системі показників за чотирма основними перспективами (табл. 3.3.додаток Ч).

Процес розробки стратегічних заходів включає три етапи: аналіз поточних проектів і "пов'язаних" в них ресурсів; розробка ідей, що стосуються стратегічних заходів; структуризація розроблених пропозицій.

Показник EVA є фінансовою величиною, що вимірюється у вартісному вираженні і характеризує приріст вартості підприємства протягом якогось періоду (наприклад, року). Схема розрахунку показника представлена на рис. 3.4 (додаток Х). Основні компоненти формули: величина прибутку і величина витрат на капітал, різниця між якими і становить EVA ($EVA = \text{прибуток} - \text{витрати на капітал}$). Величина прибутку (чистий операційний прибуток без податків, Net Operating Profit After Taxes, NOPAT) розраховується на базі прибутку від операційної діяльності (без урахування доходів і витрат фінансової діяльності). Величина витрат на капітал розраховується множенням величини операційних активів на ставку витрат на капітал, виражену у відсотках.

На підставі вищевикладеного можна виділити переваги використання EVA з метою управління вартістю підприємства для підвищення рівня його фінансово-економічної безпеки (рис. 3.5, додаток Ц).

BSC відрізняється цілісністю і системністю, застосування концепції на практиці не вимагає наявності спеціальних знань в області фінансового менеджменту, в той час як EVA має іншу перевагу – математичну точність.

Інтеграція EVA в концепцію BSC дозволить досягти єдиної спрямованості у діяльності різних структурних підрозділів ДП «ДГ «Еліта» за рахунок постійних комунікацій між управлінськими структурами організації і працівниками. Таким чином, об'єднання BSC і EVA можна використовувати в якості основи сучасної системи контролінгу з метою забезпечення фінансової безпеки на підприємстві.

Застосування інформаційних технологій підвищує продуктивність й ефективність управлінської праці, дозволяючи по новому вирішувати багато завдань [36]. Завдяки широкому використанню сучасних інформаційних технологій вдається досягти кращих результатів в аграрному секторі.

З метою залучення додаткових коштів у фінансування підприємства рекомендуємо звернути увагу на технологію фандрайзингу, інструментами якого є: донорська інституційна допомога, державне фінансування, підтримка бізнесу, меценатів, фандрайзингові заходи, реклама, краудфандинг та фандрайзингові портали, соціальне підприємництво. Приведена Соколовою А. модель фандрайзингу (рис. 3.6, додаток Ч) дає всебічну картину його використання за умови створення підприємством відповідного проєкту, фінансування якого може бути забезпечене за даною технологією.

Комплексне дотримання запропонованих заходів рекомендаційного характеру щодо підвищення рівня фінансової безпеки державного підприємства (табл. 3.4, додаток Ц) дозволить досягти підприємству позитивної динаміки за даним напрямом дослідження.

Отже, вище розглянуті перспективи зміцнення фінансової безпеки державного підприємства можуть бути використанні безпосередньо у його фінансово-господарській діяльності і сприяти зміцненню його фінансової безпеки.

ВИСНОВКИ

Фінансова безпека є динамічною ознакою, що змінюється під впливом чинників і загроз внутрішнього та зовнішнього середовища. Формування надійної системи фінансової безпеки підприємства забезпечує його стабільне функціонування і створює умови для зростання його економічного потенціалу.

Питання забезпечення фінансової безпеки повинно вирішуватися у площині дотримання суб'єктами фінансової безпеки принципів, систематизацію яких здійснено за наступними групами: цільові, функціональні, системні, структурні, процесні, синергії.

Фінансова безпека виконує такі взаємопов'язані функції, як відтворювальна, планування діяльності, регулювання, контролю, стимулювання, організації, інформаційну, що є універсальними для будь-якого рівня з позиції забезпечення виконання мети фінансово-економічної безпеки, тому вважаємо, що вони водночас є функціями фінансово-економічної безпеки розвитку сільського господарства.

Склад і структура системи фінансової безпеки підприємства залежать від виду його діяльності, організаційно-правової форми власності, масштабів діяльності, ступеню використання нових технологій. Вона повинна мати комплексний, системний характер і складатися з комплексу взаємопов'язаних організаційно-правових заходів, що здійснюються спеціальними службами, підрозділами підприємства.

За результатами оцінки фінансової безпеки державних підприємств аграрного сектору Миколаївської області можна стверджувати, що вони мають сприятливі умови для ведення сільського господарства і отримання позитивного фінансового результату. Однак, статистичні дані говорять про інше, тобто прибутковими є лише 79%. У цілому розраховані показники свідчать, що фінансова безпека державних підприємств аграрного сектору Миколаївської області знаходиться на задовільному рівні.

За результатами проведеного SWOT-аналізу встановлено, що майже всі можливості можна втілити в життя тільки за умови значного фінансування, яке нині не можливе без інвесторів та залучення коштів ззовні.

Більш детальний аналіз фінансово-економічної безпеки підприємства проведений на прикладі ДП «ДГ «Еліта». За допомогою PEST-аналізу встановлено, що найбільш негативний вплив на підприємство чинять політичні та економічні фактори, на що впливати підприємство не в змозі. Проведена експрес-діагностика банкрутства досліджуваного господарства та здійснений розрахунок ймовірності настання банкрутства свідчить про нестабільне фінансове становище ДП «ДГ «Еліта», що потребує запровадження негайного застосування стратегічних механізмів фінансової стабілізації, акцент в яких приділити внутрішнім резервам і управлінню.

Перспективними напрямками формування фінансово-економічної безпеки підприємств аграрного сектору залишається залучення інвестицій (приватних та з боку держави), модернізація виробництва, страхування врожаю, збільшення врожайності та продуктивності худоби. Проте вагоме місце у формуванні фінансово-економічної безпеки відіграє управління фінансовими ресурсами та внутрішній своєчасний контроль.

Вироблення ефективних стратегічних управлінських рішень з метою формування фінансової безпеки підприємства в ДП «ДГ «Еліта» потребує надійної і релевантної інформації. Комплексний складний характер стратегічних завдань можна дослідити із застосуванням збалансованої система показників (BSC) та моделі економічної доданої вартості (EVA).

Для досліджуваного підприємства рекомендовано приділити окрему увагу технології фандрайзингу та інноваційним технологіям.

Отже, комплексне дотримання запропонованих заходів щодо зміцнення фінансової безпеки державного підприємства є гарантом позитивних змін на підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архірейська Н.В. Дослідження системних підходів щодо оцінки категорії «економічна безпека». *Ефективна економіка*. 2013. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2235> (дата звернення: 06.01.2020).
2. Куркін М.В., Понікаров В.Д., Назаренко Д.В. Контроль та захист економічної безпеки діяльності підприємств: навч. посібн. Х.: ФОП Павленко О.Г., ВД «ІНЖЕК», 2010. 300 с.
3. Бандурка О.М., Духов В.Є., Петрова К.Я., Черняков М. Основи економічної безпеки: [підручник]. Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ., 2003. 236с.
4. Антошкін В. К. Соціально-економічна безпека як об'єкт управління в менеджменті аграрних підприємств в якості суб'єктів господарювання мікрорівня. *Екон. вісн. ун-ту / Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди*. 2018. Вип. 38. С. 33-39.
5. Сак Т.В. Економічна безпека України: поняття, структура, основні тенденції // *Іноваційна економіка*. 2013. № 6 [44]. С. 336–340. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153578704.pdf> (дата звернення: 06.01.2020).
6. Чібісова І.В., Івашина Є.М. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства. URL: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf.
7. Судакова О.І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства. *Економічний простір*. 2008. №9. С. 140-148.
8. Папка О. Принципи формування та реалізації стратегії фінансової безпеки страхових корпорацій. *Економічний аналіз*. 2011. Вип. 9, ч. 1. С. 242- 245.
9. Дмитрук П. Принципи інституціалізації механізму державного регулювання економічної безпеки регіону. *Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. ДРІДУ НАДУ*. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2011. Вип. 4 (11). С. 114–121.
10. Непочатенко О.О. Забезпечення фінансової безпеки аграрних формувань. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 11. С. 200-203.

11. Пристемський О. С. Фінансова безпека розвитку сільського господарства України: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук. Приват. ВНЗ "Європ. ун-т". Київ, 2019, 39 с.
12. Єрмошенко М.М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: монографія. Київ: Національна академія управління, 2010. 232 с.
13. Сорокіна І.В. Функціональні завдання та принципи формування системи економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2011. №9. С. 119- 123.
14. Васильчак С.В., Бричка Б.Б., Музика Т.П., Доманська Н.А. Фінансова безпека підприємств аграрного сектора: науковий вісник НЛТУ. 2011. Вип. 21 (6). С. 91-97.
15. Непочатенко О.О. Забезпечення фінансової безпеки аграрних формувань. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2013. № 11. С. 200-203.
16. Тимошенко О.О. Кризовід исбаланси розвитку системи фінансової безпеки аграрної сфери. *Облік і фінанси АПК*. 2009. №4. URL: http://archive.nbuv.gov.ua /portal/soc_gum/oif_apk/ 2009_4/21_Tumoc.pdf (дата звернення: 12.10.2018).
17. Закон України «Про аграрні розписки» від 06.11.2012 р. URL: <http://www.aui.org.ua/> (дата звернення: 12.06.2019).
18. Матюшко Н. Г., Шацька З. Я. Завдання фінансово-економічної безпеки на підприємстві в контексті сталого розвитку. URL: https://knutd.edu.ua/publications/conference/20.03.2015/Matyshko_Shazkaya_13.pdf (дата звернення: 25.11.2019).
19. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія. К.: ННЦ ІАЕ. 2007. 578 с.
20. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <http://nfr.gov.ua/> (дата звернення: 12.11.2018).
21. Кулик К.О. Оцінка причин кризи та сильних і слабких сторін сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. URL:

- http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/71.pdf (дата звернення: 02.12.2020).
22. Товстенко М. Ю., Тен О. Є. Фінансово-економічна безпека підприємств аграрного сектору: *Студентський науковий вісник*. 2019. Вип. 2(19), част. 2. С. 192-203.
23. Ряснянська А.М. Формування державних сільськогосподарських підприємств нового типу. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. Випуск 2 (02). 2016. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/2_2016/38.pdf.
24. Тупальська О. Приватизація аграрних державних підприємств: які активи підуть з молотка. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/646-privatizatsiya-agrarnih-derjavnih-pidpriyemstv-yaki-aktiv-pidut-z-molotka>
25. Антикризове управління підприємством. URL: <https://studfile.net/preview/4481796/page:8/> (дата звернення: 28.09.2020).
26. Сіренко Н. М., Мікуляк К. А. Необхідність регулювання розвитку аграрного сектора в ринковому середовищі. *Наука і освіта в інтелектуально-інноваційному розвитку суспільства: Міжнародна науково-практ. конф. 16-17 травня 2019*. Бережани. С. 169-171.
27. Попов В.М. Сучасні особливості фінансового забезпечення сільського господарства. *Кіровоградський національний технічний університет*. URL: [http://kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/27.pdf](http://kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/27.pdf) (дата звернення: 26.12.2020).
28. Полторак А. С., Тимошенко Ю. С. Ефективне управління фінансовими ризиками в системі економічної безпеки України. *Агросвіт*. 2015. № 1. С. 34-39.
29. Томашук І.В. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення аграрного сектору Вінницького регіону. *Наук. вісник Мик-го нац. ун. ім. В.О. Сухомлинського*. 2017. Вип. 20. С. 698-704.
30. Погрібний О. О. Аграрне право України: підручник. К.: Істина, 2006. 448 с.
31. Шашина М.В., Кайдаш В.С. Застосування механізмів фінансової стабілізації на прикладі підприємства ПАТ «МОТОР СІЧ»: збірник наукових

- праць. К.: Вид-во Нац. тех. ун-ту Укр. «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського». URL: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/43929/43445> (дата звернення: 23.11.2020).
32. Державна служба статистики України. URL:<http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 01.11.2020).
33. Головне управління статистики у Миколаївській області. URL: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 01.11.2020).
34. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.11.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 12.09.2020).
35. Економічна безпека: концепція, стандарти. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 27 квітня - 4 травня 2014 року в м. Будва (Чорногорія): збірник наукових праць / під заг. ред. проф. Л.Н. Родіонової. М.: Видавництво «Русайнс», 2014. 156 с.
36. Кємова Я.Р., Кузьома В.В. Обліково-фінансове забезпечення ефективного функціонування аграрних підприємств в епоху цифрових технологій. *Сучасні тренди та перспективи логістики, маркетингу, збутової діяльності плодоовочівництва в епоху цифрових технологій* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Херсон, 20-21 вересня 2019 р. Херсон : Видавничий дім «Гельветика». 2019. С. 125-126.
37. Соколова А., Клименко В. Модель фандрайзингової діяльності в Україні. / *Журнал європейської економіки*. Том 14 (№ 1). 2015. С.72-88.
38. Товстенко М. Ю. Система фінансово-економічної безпеки підприємства. *Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку* : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв; 27-28 листопада 2019 р. Миколаїв : МНАУ. 2019. С. 108-109.

ДОДАТКИ

Таблиця 1.1 Принципи забезпечення фінансової безпеки

Цільові	Компетентність, мінливість; об'єктивність; обачність; безперервність й оперативність; конфіденційність; виправданий ризик, єдність, позитивність; сумісність; реальність; конкретність; вимірність; прийнятність
Функціональні	Самостійність; інтегрованість; інформативність, економічність, багатоваріантність, захищеність, автономність; актуальність; нейтралізація; лабілізація
Системні	Законність; системність, гнучкість в інтерпретації результатів; альтернативність варіантів розвитку; пріоритетність заходів попередження; відповідність рівня фінансової безпеки діапазону його індикативних значень, рівність доступу до джерел фінансування господарської діяльності в галузевому, територіальному та секторальному аспектах; доступність та справедлива вартість фінансових ресурсів, цілеспрямованість; багатомірність; комплексність, адаптивність, відповідальність
Структурні	функціонування на засадах державного регулювання, реалізації науково-технічного потенціалу; стабільність функціонування; стимулювання розвитку підприємництва на засадах інвестиційно-інноваційного характеру; розвиток інфраструктури фінансово-кредитного ринку; зростання ринкової вартості підприємств; одночасність чотирьох ролей; ієрархічності; комбінаторності централізації та децентралізації; пріоритетності об'єкта над суб'єктом; координації; єдності розпорядництва; мінімальної складності структури;
Процесні	контролю, узгодження економічних інтересів суб'єкта фінансової безпеки із зовнішнім та внутрішнім середовищем, реагування на зміни середовища функціонування (внутрішнього і зовнішнього); комбінування превентивних і реактивних заходів; комбінування гласності та конфіденційності; результативності (ефективності діяльності); континуальність; надійність; паралельність; плановість
Синергії	підвищення ефективності за рахунок дотримання політики стратегічної послідовності; підвищення якості фінансових послуг, технологій та інструментів; оптимізація міжбюджетних відносин; підвищення рівня доходів на 1 працівника; зростання рівня зайнятості; недопущення зниження рівня життя населення нижче від нормативно-встановленого граничного значення; збереження соціальної стабільності у суспільстві; оптимізація витрат, включаючи їх соціалізацію

Джерело: розроблено за даними [11]

Рисунок 1.1 – Функціональні цілі фінансової безпеки розвитку державних підприємств аграрного сектору

Узагальнено та адаптовано за даними [14, 15]

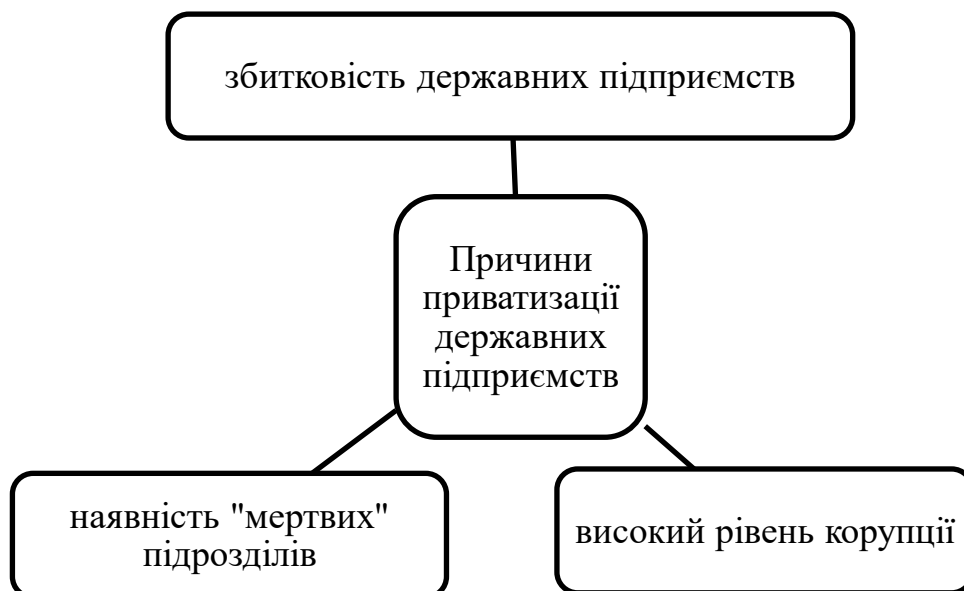

Рисунок 2.1 - Причини (критерії) приватизації державних підприємств

Джерело: розроблено за даними [23]

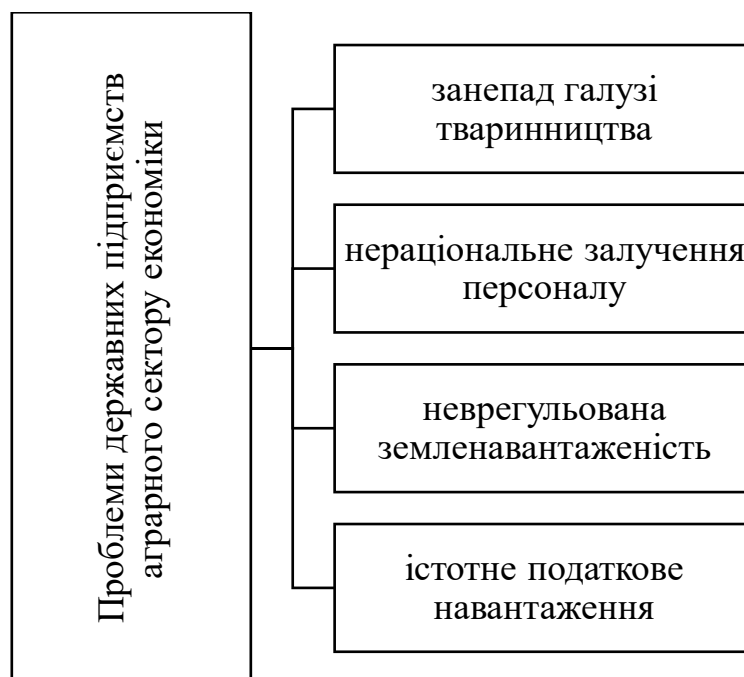

Рисунок 2.2 - Проблеми державних підприємств аграрного сектору економіки

Джерело: розроблено за даними [24]

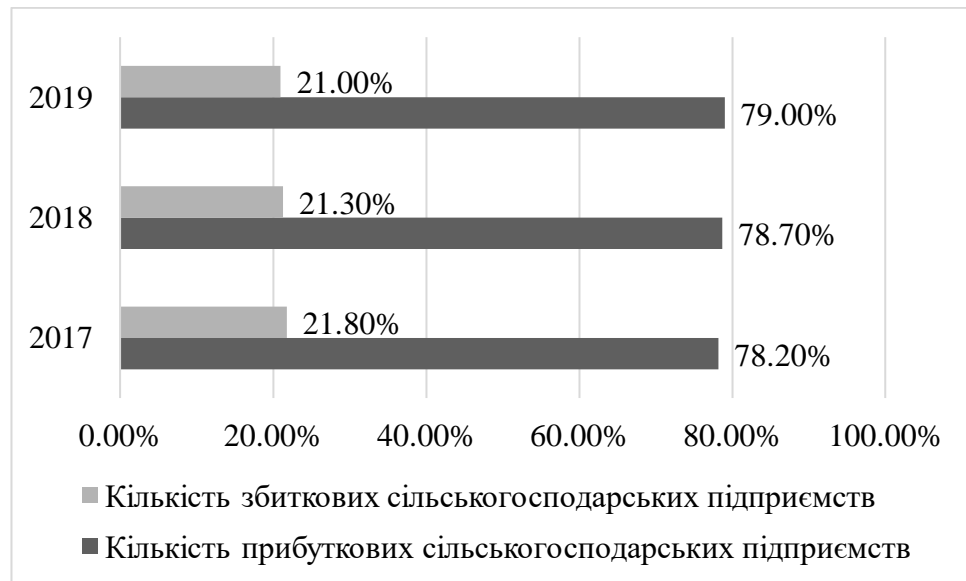

Рисунок 2.3 - Динаміка прибуткових і збиткових сільськогосподарських підприємств Миколаївської області, %

Джерело: розроблено за даними [32, 33]

Таблиця 2.2 Критерії оцінки розміру підприємства

Категорія підприємства	Критерії оцінки за рік, що передує звітному		
	Балансова вартість активів, євро*	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), євро*	Середня кількість працівників, осіб
Мікропідприємства	До 350 тис.	До 700 тис.	До 10
Малі	До 4 млн	До 8 млн	До 50
Середні	До 20 млн	До 40 млн	До 250
Великі	Понад 20 млн	Понад 40 млн	Понад 250

* Застосовується офіційний курс гривні до іноземної валюти (середній за період), розрахований на підставі курсів НБУ, які встановлювалися для євро протягом відповідного року.

Джерело: розроблено за даними [35]

Категорія підприємства	Критерії оцінки ДП «ДГ «Еліта»		
	балансова вартість активів, євро	чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), євро	середня кількість працівників, осіб
2017	588,84	684,37	77
2018	403,5	538,66	85
2019	399,05	444,4	67

Таблиця 2.3 Критерії оцінки розміру ДП «ДГ «Еліта»

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ДП «ДГ «Еліта»

Таблиця 2.4 Показники внутрішнього середовища ДП «ДГ «Еліта»

S (strength) сильні сторони	W (weaknesses) слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> - земельні ресурси; - матеріально-технічна база; - хороший імідж; - надійні постачальники; - постійні канали реалізації; - ефективна збутова діяльність; - близькість до каналів збуту; - кваліфікований управлінський персонал; – досвідчені працівники; - сприятливі для виробництва природні умови; - наявність планово-економічного відділу; - комп'ютеризація облікового апарату 	<ul style="list-style-type: none"> - не ефективні технології виробництва; - мале поголів'я худоби; - низька продуктивність тварин; - високі затрати праці у тваринництві; - висока собівартість продукції тваринництва; - не досить розвинена виробнича інфраструктура тваринництва; - поганий стан транспортного сполучення по території підприємства; - відсутність маркетингового відділу; - відсутність ветеринарної та зоотехнічної служб (робота зоотехніка за сумісництвом)

Джерело: розроблено автором

Таблиця 2.5 Показники зовнішнього середовища ДП «ДГ «Еліта»

О (opportunities) Можливості:	Т (threats) Загрози:
<ul style="list-style-type: none"> - залучення інвестора; - вищучування більш прибуткових сільськогосподарських культур; - розробка науково-обґрунтованих сівозмін; - покращення виробничої інфраструктури (ремонт доріг, модернізація та будівництво тваринницьких приміщень); - механізація та автоматизація процесу виробництва; - підвищення продуктивності тварин; - покращення породного складу тварин; - удосконалення кормової бази (підвищення якості кормів, розробка ефективних раціонів); - створення планово-економічного, маркетингового, зооветеринарного відділів; - удосконалення організаційної структури управління 	<ul style="list-style-type: none"> - різкі зміни в законодавстві з приходом нових політичних сил; - велике податкове навантаження; - підвищення цін на ресурси виробничого призначення; - погіршення кредитної політики (підвищення відсоткової ставки за кредит, нові умови кредитування тощо); - зниження попиту на продукцію; - зниження цін на вироблену сільськогосподарську продукцію; - погіршення кліматичних умов (вимерзання посівів, засуха тощо); - урожайність та якість вирощеної продукції; - зменшення кількості працездатного населення (пошук молоддю більш кращих умов життя)

Джерело: розроблено автором

Таблиця 2.6 Матриця SWOT-аналізу ДП «ДГ «Еліта»

		Зовнішнє середовище	
		О (opportunities) Можливості:	Т (threats) Загрози:
		1) залучення інвестора; 2) покращення виробничої інфраструктури; 3) механізація та автоматизація процесу виробництва; 4) підвищення продуктивності тварин; 5) удосконалення кормової бази; 6) створення маркетингового і зооветеринарного відділів	1) зміни в законодавстві; 2) велике податкове навантаження; 3) підвищення цін на ресурси виробничого призначення; 4) погіршення кредитної політики; 5) зниження попиту на продукцію.
Внутрішнє середовище	S (strength) Сильні сторони:	Поле «СІМ»	Поле «СІЗ»
	1) земельні ресурси; 2) матеріально-технічна база; 3) хороший імідж; 4) ефективні технології виробництва; 5) надійні постачальники; 6) досвідчені працівники; 7) сприятливі для виробництва природні умови	1. За допомогою земельних ресурсів, сильної МТБ, нових технологій, досвідчених працівників можна ефективно вирощувати найбільш прибуткові культури. 2. Висока прибутковість господарства дасть змогу залучити інвестора та покращити кормову базу.	1. Пошук нових постачальників. 2. Пошук більш привабливіших покупців продукції. 3. Дотримання технологій виробництва продукції. 4. Матеріальне та моральне стимулювання працівників
	W (weaknesses) Слабкі сторони:	Поле «СЛІМ»	Поле «СЛІЗ»
	1) мале поголів'я худоби; 2) низька продуктивність тварин; 3) високі затрати праці у тваринництві; 4) висока собівартість продукції тваринництва; 5) висока зоотехнічна окупність кормів; 6) не досить розвинена виробнича інфраструктура тваринництва.	1. Інвестиції дадуть змогу закупити більш продуктивних тварин, що збільшить поголів'я, підвищить їх продуктивність. 2. Модернізація, механізація та автоматизація виробничих процесів у тваринництві дасть змогу знизити затрати праці та собівартість продукції. 3. Розробка, удосконалення раціонів та поліпшення кормової бази підвищить зоотехнічну окупність кормів.	Це поле потребує розробки такої стратегії, яка одночасно дасть змогу ліквідувати слабкі сторони підприємства і уникнути загроз. У такому випадку ми пропонуємо стратегію концентрації. Вона дасть можливість залучити інвесторів та інших зацікавлених осіб. Це допоможе розвинути галузі сільського господарства до високого рівня.

Джерело: сформовано з використанням [21]

Таблиця 2.7 Аналіз рівня фінансової безпеки ДП «ДГ «Еліта» підприємства
за критерієм забезпечення запасів джерелами їх покриття

№	Показники	2017р.	2018р.	2019р.
1.	Наявність власних оборотних коштів (ВОК)	3687	4703	714
2.	Наявність власних оборотних коштів за довгостроковими кредитами та позиками (ВДК)	3687	4703	714
3.	Наявність власних оборотних коштів, довго- та короткострокових кредитів і позик(ВДКК)	3687	4703	714
4.	Запаси та витрати (З)	5716	4968	2866
5.	Надлишок (+) чи нестача (-) власного оборотного капіталу(Н1)	-2029	-265	-2152
6.	Надлишок (+) чи нестача (-) власного оборотного капіталу та довгострокових кредитів і позик (Н2)	-2029	-265	-2152
7.	Надлишок (+) чи нестача (-) власного оборотного капіталу, довго- та короткострокових кредитів та позик (Н3)	-2029	-265	-2152
8.	Тип фінансового стану	НЕСТІЙКИЙ ФІНАНСОВИЙ СТАН		

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ДП «ДГ «Еліта»

Таблиця 2.8 Експрес-діагностика банкрутства ДП «ДГ «Еліта»

№	Показники	2017р.	2018р.	2019р.
Показники платоспроможності				
1.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,12	0,06	0,02
2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,58	0,80	0,47
Показники прибутковості				
1.	Коефіцієнт рентабельності активів	78,83	118,09	103,37
2.	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	-13,26	0,14	-49,21
3.	Коефіцієнт рентабельності діяльності	-0,1357	0,0009	-0,37
Показники обіговості				
1.	Коефіцієнт оборотності активів	0,79	1,18	1,03
2.	Коефіцієнт оборотності оборотних засобів (Коефіцієнт оборотності обігових коштів)	1,55	2,34	2,26
3.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	13,99	21,27	12,70
4.	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,38	4,72	5,53
5.	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	1,89	2,72	3,75
6.	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	4,44	6,75	5,08
7.	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,98	1,50	1,34
8.	Коефіцієнт оборотності готової продукції	44,65	235,63	145,49

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ДП «ДГ «Еліта»

Додаток II

Таблиця 2.9 Показники ймовірності настання банкрутства ДП «ДГ «Еліта» за різними методиками

№	Методика	Нормативне значення	Фактичне значення (Z)		
			2017р.	2018р.	2019р.
1.	<p>Модель О.О. Терещенка: $Z = 1,5x_1 + 0,08x_2 + 10x_3 + 5x_4 + 0,3x_5 + 0,1x_6$ де -x1 – Cash-Flow (ф. 2 2350 або 2355 + амортиз. Ф.2 к. 1195) / зобов'язання (ф.1 к. 1595 + 1695); -x2 – валюта балансу(ф. 1 к. 1300) / зобов'язання(ф.1 к. 1595 + 1695); -x3 – прибуток (ф. 2 к. 2350 або 2355) / валюта балансу(ф. к. 1300); -x4 – прибуток (ф.2 к. 2350 або 2355) / виручка від реалізації (ф.2 к. 2000); -x5 – виробничі запаси (ф.1 від 1101 до 1104) / виручка від реалізації (ф. 2 к. 2000); -x6 – оборотність основного капіталу (виручка від реалізації) (ф. 2 к. 2000) / валюта балансу(ф. 1 к. 1300)</p>	<p>$0 < Z < 1$ -Існує загроза банкрутства $1 < Z < 2$ - Фінансова стійкість порушена $Z > 2$ - Банкрутство не загрожує</p>	0,95	7,96	-5,42
2.	<p>Модель Е.Альтмана (для підприємств, акції яких не котируються на біржі) $Z = 1,2A + 1,4B + 3,3C + 0,6D + 1,0E$ А – робочий капітал (ф 1 к. 1195) / загальна вартість активів (ф.1 к.1300) В – чистий прибуток (ф.2 к. 2350) / загальна вартість активів (ф.1 к. 1300) С – чистий дохід (ф.2 к.2000) / загальна вартість активів (ф.1 к.1300) Д- ринкова капіталізація компанії (ринкова вартість акцій) ф.1 к.1495 / сума заборгованості (ф 1 к.1595 + к. 1695) Е – обсяг продажу (ф.2 к.2000) / загальна вартість активів (ф.1 к. 1300)</p>	<p>$Z < 1,8$-дуже висока ймовірність банкрутства 1.81-2.70 –висока 2,71-2,99- можлива 3 і більше–дуже низька</p>	5,04	11,61	5,75

3.	<p>Модель Г.Спрінгейта</p> $Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D$ <p>А – робочий капітал (ф.1 к.1195) / загальна вартість активів (ф.1 к.1300) В – прибуток до сплати податків та відсотків (ф.2 к.2290) / загальна вартість активів (ф.1 к.1300) С – прибуток до сплати податків (ф.2 к.2290) / короткострокова заборгованість (ф.1 к.1695) Д – обсяг продажу (ф.2 к.2000) / загальна вартість активів (ф.1 к.1300)</p>	<p>$Z < 0,862$ – фінансовий стан підприємства нестабільний і його з достовірністю до 92 % можна віднести до категорії потенційних банкрутів; $Z \geq 1,23$ – стабільний фінансовий стан підприємства, загроза банкрутства мінімальна</p>	0,31	1,04	-1,08
4.	<p>Коефіцієнт У. Бівера</p> $Кб = (\text{Чистий прибуток (Ф.2 р.2350)} + \text{Амортизація (Ф.2 р.2515)}) / (\text{Розділ 2 пасиву (Ф.1 р.1595)} + \text{Розділ 3 пасиву (Ф.1 р.1695)})$	<p>0.4-0.45-сприятливо 0,17 - 5 років до банкрутства -0,15- 1 рік до банкрутства</p>	0,07	0,18	-1,05
5.	<p>Модель Р.Ліса</p> $Z = 0,063X1 + 0,092X2 + 0,057X3 + 0,001X4$ <p>X1 – відношення бігового капіталу (р.1195 ф.1) до суми активів (р.1300 ф.1) X2 – відношення прибутку від продажів (р.2190 ф.2) до суми активів (р.1300 ф.1) X3 – відношення нерозподіленого прибутку (р.1420 ф.1) до суми активів (р.1300 ф.1) X4 – відношення власного капіталу (р.1495 ф.1) до позикового ((р.1595 + р.1695 + р.1700) ф.1)</p>	<p>$Z < 0,037$ – підприємство під загрозою банкрутства; $Z > 0,037$ – стабільний фінансовий стан підприємства</p>	0,03	0,04	-0,03
6.	<p>Модель Р. Таффлера</p> $Z = 0,53X1 + 0,13X2 + 0,18X3 + 0,16X4$ <p>X1 – відношення операційного прибутку (р.2190 ф.2) до короткострокових зобов'язань (р.1695 ф.1) X2 – відношення оборотних активів (р.1195 ф.1) до суми зобов'язань ((р.1595 + 1695) ф.1) X3 – відношення короткострокових зобов'язань (р.1695 ф.1) до суми пасивів (р.1900 ф.1) X4 – відношення чистого доходу (р.2000 ф.2) до суми активів (р.1300 ф.1)</p>	<p>$Z > 0,3$ – підприємство має гарну довгострокову перспективу діяльності; $Z < 0,2$ – ймовірність банкрутства підприємства</p>	0,27	0,87	-0,18

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ДП «ДГ «Еліта»

Рисунок 3.1 - Стратегічний механізм фінансової стабілізації

Джерело: сформовано з використанням [21]

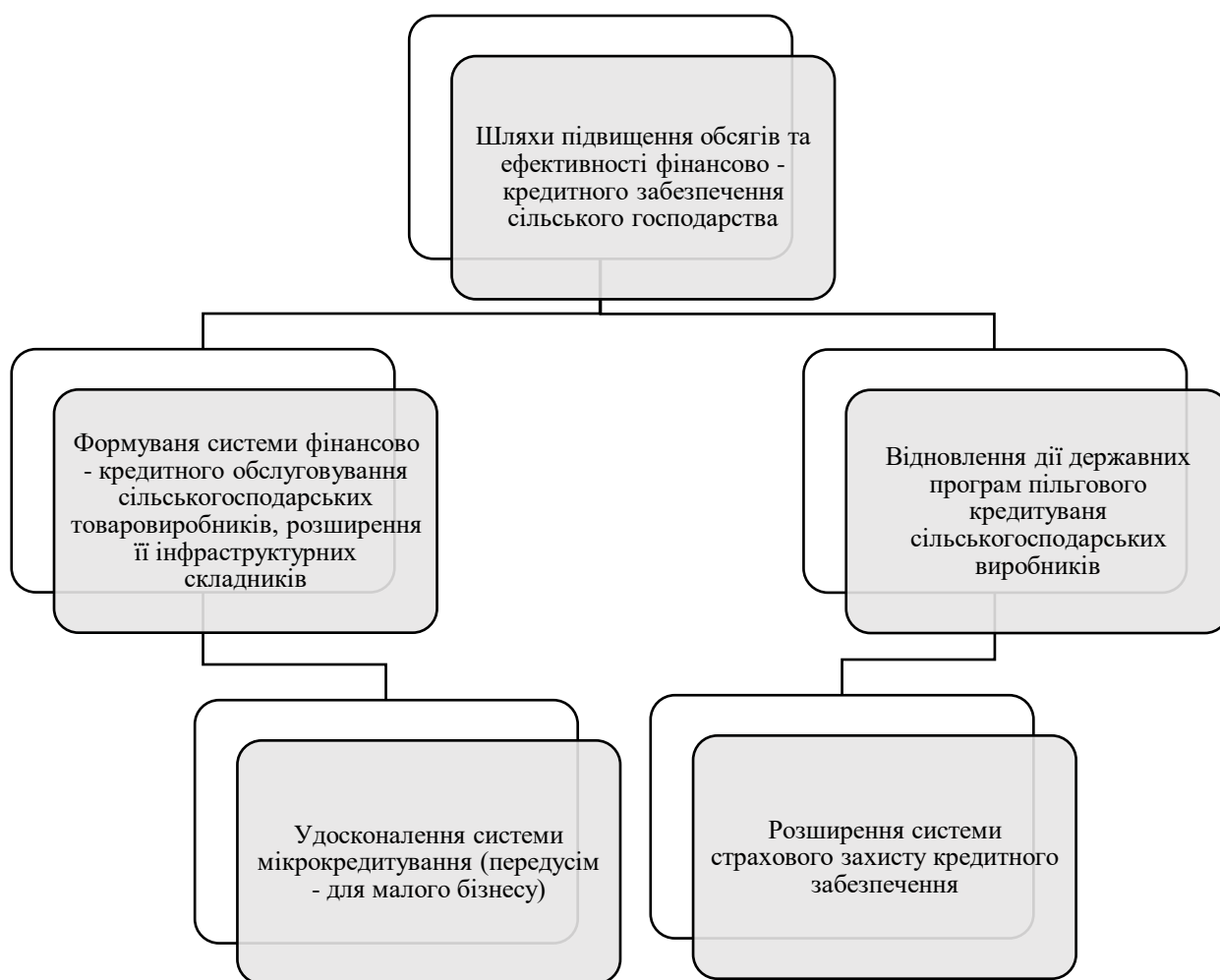

Рисунок 3.2 -Шляхи підвищення обсягів та ефективності фінансово-кредитного забезпечення сільського господарства

Джерело: сформовано з використанням [21]

Таблиця 3.2 PEST- аналіз тенденцій, що мають істотне значення для стратегії державних підприємств аграрної галузі Миколаївської області в 2017-2019 рр.

Аспект зовнішнього середовища	Кількість балів	Аспект зовнішнього середовища	Кількість балів	Аспект зовнішнього середовища	Кількість балів	Аспект зовнішнього середовища	Кількість балів
Політичний (P)		Економічний (E)		Соціальний (S)		Технологічний (T)	
Стабільність законодавства	5	Економічна ситуація і тенденції	6	Демографічні зміни	1	Державна технологічна політика	4
Державне регулювання конкуренції	5	Рівень інфляції	7	Життєвий рівень населення	3	Швидкість зношування техніки	3
Торгова політика	4	Диспаритет цін	8	Рівень економічної активності населення	3	Кількість зареєстрованих об'єктів АПК	4
Вплив держави в галузі	5	Експортно-імпортна політика	6	Подання ЗМІ	2	Впровадження нових технологічних процесів	3
Захист вітчизняного товаровиробника	5	Індекс споживчих цін	5	Рівень підготовки кваліфікованих робітників	4	Розвиток науково-технічного процесу	3
Доларизація вітчизняної економіки	3	Зниження рівня платоспроможності населення	6	Реформування системи охорони здоров'я	2	Технологічний розвиток галузі	3
Кількісна бальна оцінка при використанні експертного методу	27	Кількісна бальна оцінка при використанні експертного методу	38	Кількісна бальна оцінка при використанні експертного методу	15	Кількісна бальна оцінка при використанні експертного методу	20
Загальна кількість балів (100 б.)							

*Джерело: розроблено автором

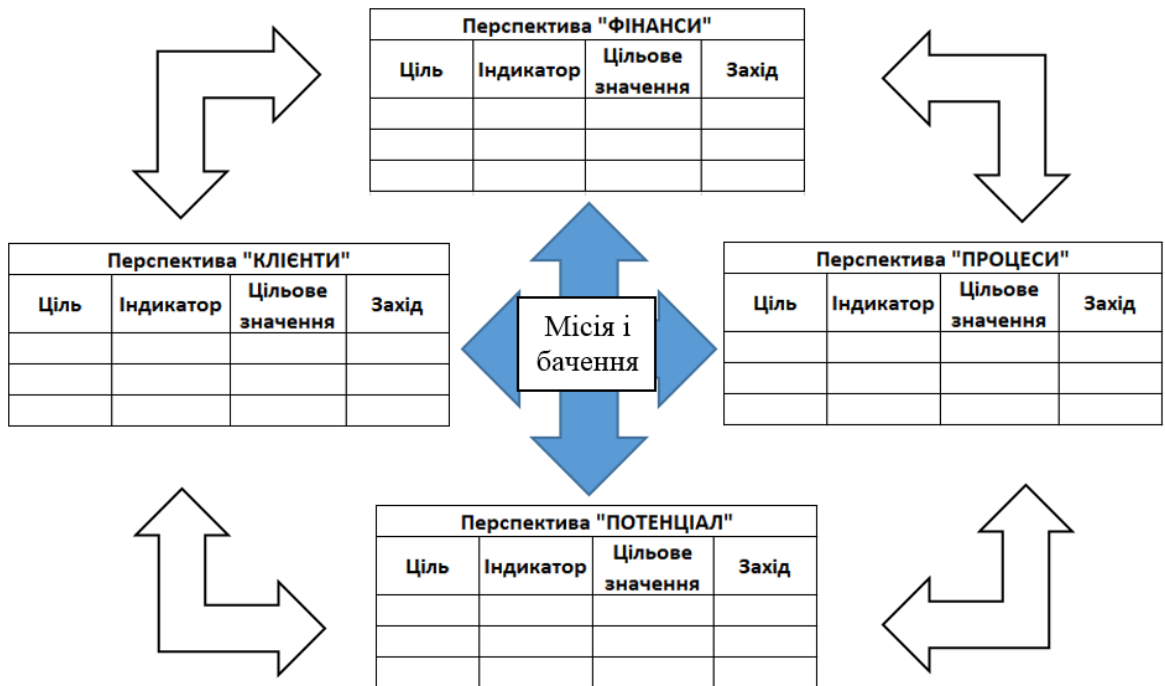

Рисунок 3.3 Базова схема BSC

Джерело: сформовано з використанням [35]

Таблиця 3.3 Складові збалансованої системи показників ДП «ДГ «Еліта»

Перспектива	Її роль в BSC	Група показників
Фінанси	Оцінює можливу реалізацію стратегії через систему обраних фінансових показників з їх порівнянням з аналогічними показниками реалізованої стратегії.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Управління активами. 2. Управління доходами. 3. Управління витратами. 4. Управління ризиками
Процеси	Ґрунтується на створенні ланцюжка цінностей процесів підприємства, які мають величезний вплив на ступінь задоволення потреб клієнтів і підвищують фінансові результати.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Показники, пов'язані з дослідженням нових ринків. 2. Показники, пов'язані з виробничими процесами. 3. Показники, пов'язані з розширенням специфіки діяльності. 4. Показники, пов'язані з придбанням факторів виробництва
Клієнти	Вимірює результати удосконалення процесів.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ринкова частка. 2. Утримання споживачів. 3. Задоволення споживачів
Потенціал	Ключова перспектива, від якої буде залежати розробка і втілення в життя стратегії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика співробітників. 2. Можливість організації по відношенню до персоналу. 3. Мотивація і орієнтація. 4. Задоволеність співробітників

Джерело: сформовано з використанням [35]

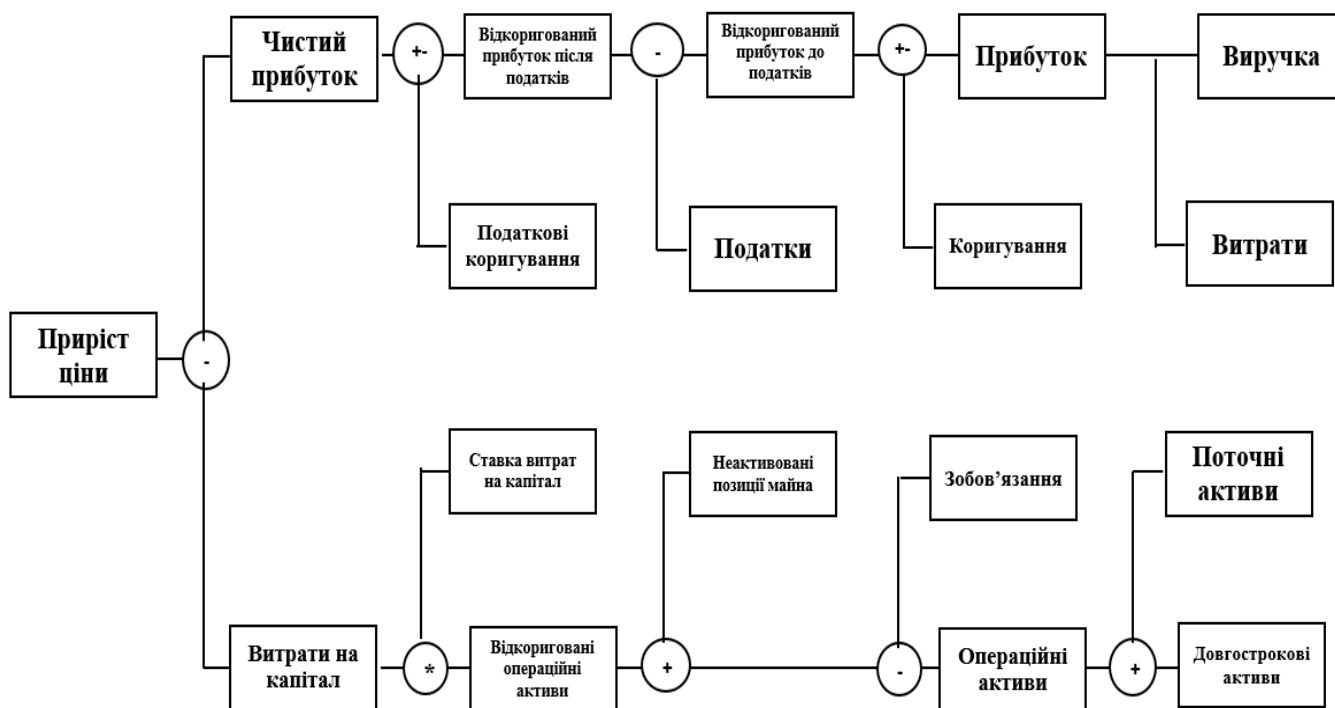

Рисунок 3.4 -Схема розрахунку показника EVA

Джерело: сформовано з використанням [35]

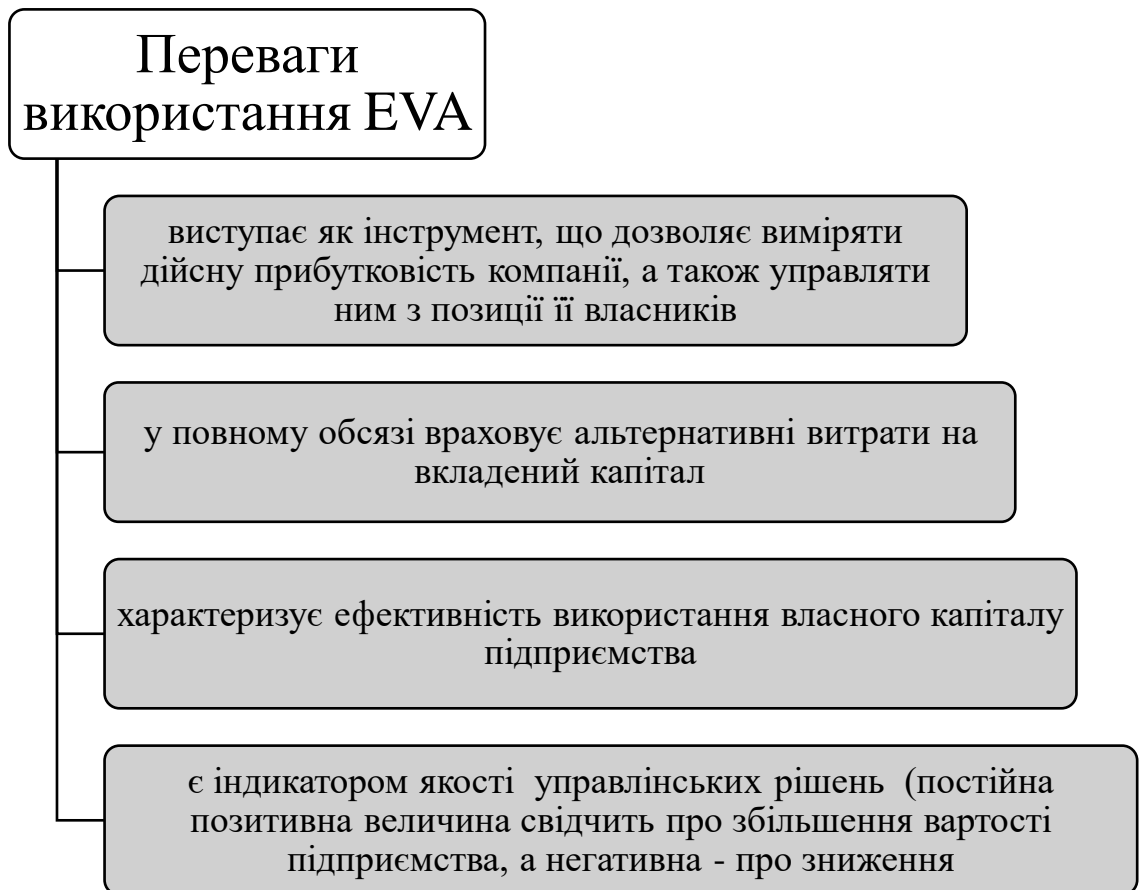
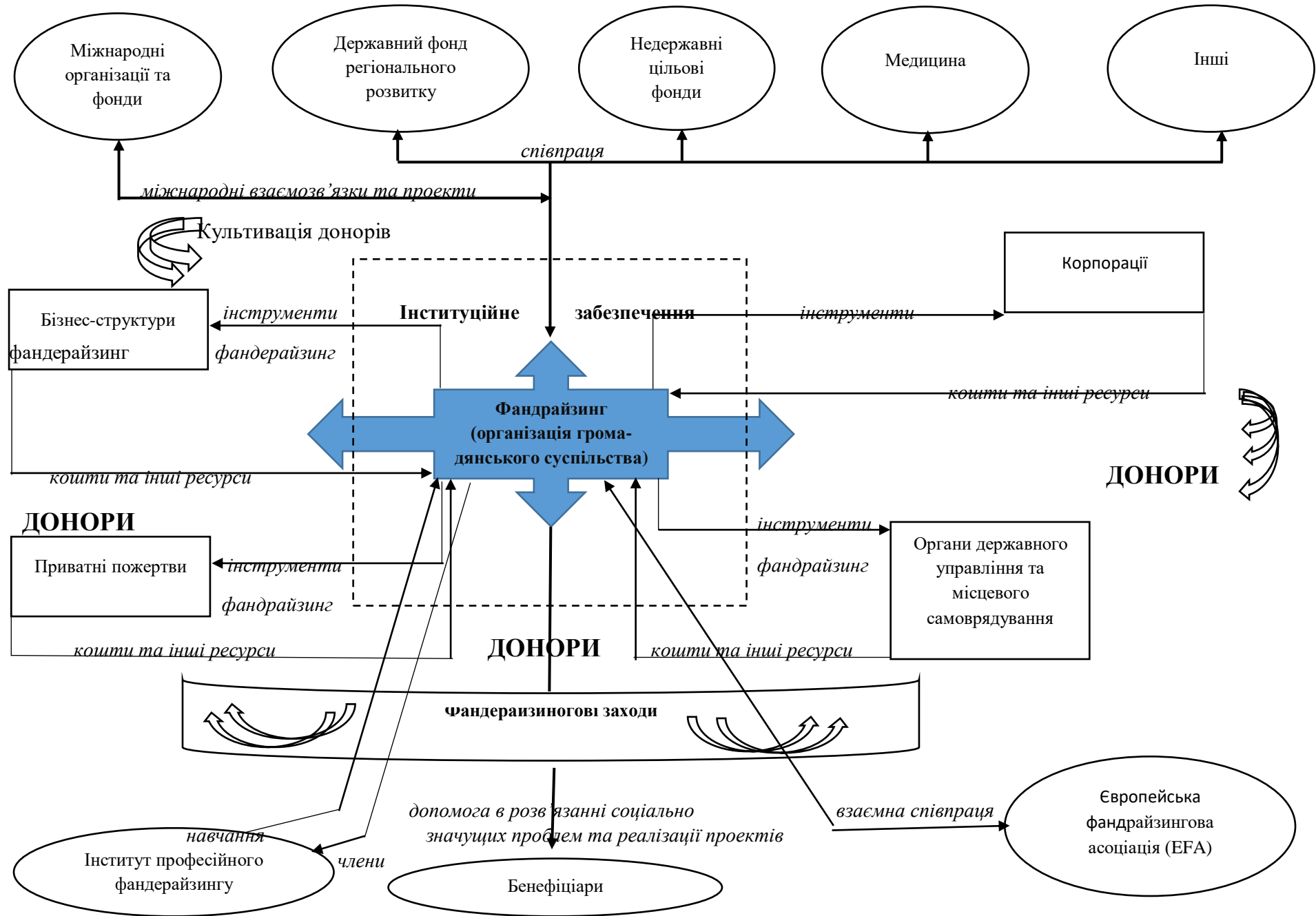

Рисунок 3.5 - Переваги використання EVA

Джерело: сформовано з використанням [35]

Додаток Ч

Рисунок 3.6 - Модель фандрайзингової діяльності в Україні

Таблиця 3.4 Заходи рекомендаційного характеру щодо підвищення рівня фінансової безпеки державних підприємств за її функціональними складовими

Функціональні складові фінансової безпеки підприємства	Заходи щодо зміцнення фінансової безпеки підприємства	Вплив на фінансову безпеку підприємства
Бюджетно-податкова складова	Підвищення рівня кваліфікації працівників	Зменшення кількості помилок під час складання фінансової звітності та заповнення податкових декларацій, що сприятиме зменшенню штрафних санкцій
	Зміна системи оподаткування підприємства	Вибір оптимальної системи оподаткування підприємства дозволить мінімізувати податкові платежі до бюджетів різних рівнів
	Формування ефективної податкової політики підприємства	Мінімізація податків на основі максимального використання можливостей податкового законодавства, в тому числі і податкових пільг
Кредитна складова	Формування ефективної кредитної політики підприємства	Зменшення рівня дебіторської заборгованості
	Управління простроченою дебіторською заборгованістю	Мінімізація розміру простроченої заборгованості та строків інкасації боргу
	Підвищення платіжної дисципліни підприємства	Зменшення рівня кредиторської заборгованості
	Виважена позикова політика підприємства	Зменшення обсягу позикового капіталу та підвищення фінансової самостійності підприємства
Грошова складова	Синхронізація грошових потоків на підприємстві	Узгодження вхідних та вихідних потоків грошових коштів за обсягами та в часі, що дозволить уникнути дефіциту готівки, вивільнити частину грошових коштів й використати її для отримання додаткового доходу

Продовження таблиці 3.4

	Контроль за витратами грошових коштів шляхом використання таких інструментів як флоут, централізація кредиторських рахунків, рахунки з нульовим балансом, контрольовані рахунки витрат тощо	Підвищення швидкої інкасації та уповільнення виплат призведуть до отримання максимального обсягу вільних грошових коштів
	Капіталізація тимчасово вільних залишків грошових коштів	Дохідність інвестування зменшить інфляційні втрати від знецінення національної валюти та забезпечить отримання інвестиційного доходу, відповідно до цільового або фактичного рівня прибутковості активів
	Формування ефективної системи управління валютними ризиками	Мінімізація валютних ризиків та зменшення рівня фінансових втрат, що виникають у результаті коливань валютних курсів
Страхова складова	Підвищення рівня страхового захисту підприємства	Мінімізація витрат підприємства під час настання страхових випадків
	Співпраця виключно з фінансово стійкими страховиками	Зменшення можливих втрат підприємства, що пов'язанні із банкрутством або неплатоспроможністю страхової компанії
Інвестиційна складова	Формування ефективної інвестиційної політики підприємства	Підвищення інвестиційної привабливості підприємства, максимізація доходів від інвестиційної діяльності, підвищення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства
	Вибір надійних партнерів	Зменшення можливих втрат підприємства, що пов'язані із банкрутством або неплатоспроможністю партнерів
	Формування системи моніторингу інвестиційних проєктів	Мінімізація інвестиційних ризиків та підвищення прибутковості інвестиційних операцій підприємства
Фондова складова	Ефективність дивідендної політики підприємства	Підвищення інвестиційної привабливості підприємства
	Підвищення ефективності операцій з цінними паперами	Зростання обсягів грошових надходжень підприємства від розміщення цінних паперів

Джерело: складено автором